

โรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง

สมศักดิ์ โล่ห์เลขา

ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล บางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10400

Severe Acute Respiratory Syndrome

Somsak Loraka

Department of Paediatrics, Faculty of Medicine, Ramathibodee Hospital, Mahidol University

ประวัติ

ในวันที่ 16 พฤศจิกายน 2545 ได้เริ่มมีผู้ป่วยเป็นไข้และมีปอดอักเสบเกิดขึ้นที่เมือง Foshan แคว้นกวางตุ้ง ประเทศจีน ซึ่งต่อมาได้ระบาดไปยังบุคลากรทางการแพทย์ และเมืองใกล้เคียง รัฐบาลจีนได้แจ้งเรื่องนี้ให้องค์การอนามัยโลกทราบเมื่อประมาณวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2546 ว่าในช่วง 16 พฤศจิกายน 2545 ถึง 8 กุมภาพันธ์ 2546 ได้มีผู้ป่วยประมาณ 305 คน และตาย 5 คน ในแคว้นกวางตุ้ง จากโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ ประมาณร้อยละ 30 เป็นบุคลากรทางการแพทย์ มีผู้ป่วย 2 คน ที่ตายพบเชื้อ *Chlamydia pneumoniae*

ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2546 ได้มีนักธุรกิจชาวอเมริกันเชื้อสายจีนได้ไปป่วยที่โรงพยาบาลฝรั่งเศสในเมืองซานออยด้วยอาการไข้ ปวดเมื่อยตามตัว ต่อมามีอาการหายใจลำบาก ต้องส่งต่อไปรักษาที่ฮ่องกงและถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2546 รวมเวลาป่วยทั้งหมด 17 วัน ในวันที่ 5 มีนาคม 2546 บุคลากรทางการแพทย์ของซานออยผู้ดูแลผู้ป่วยรายที่กล่าวข้างต้นล้มป่วยลง 7 คน (โดยเริ่มป่วย 4-7 วัน หลังจากที่ได้รับผู้ป่วยคนแรกเข้าไปในโรงพยาบาล)

ในวันที่ 11 มีนาคม 2546 Dr. Carlo Urbani ซึ่งเป็นแพทย์ชาวอิตาลีประจำองค์การอนามัยโลกที่ซานออยและเป็นผู้ที่ได้รายงานผู้ป่วยที่ซานออยให้องค์การอนามัยโลกทราบ ถึงการระบาดของโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ มีอาการเจ็บหน้าอก หลังจากที่ยกยอนั้นประมาณ 4-5 วัน ได้ไปตรวจผู้ป่วยรายแรกที่โรงพยาบาลฝรั่งเศสในกรุงซานออยวันละ 2 ครั้งทุกวัน เขาได้ป้องกันตัวเองโดยใส่หน้ากากอนามัยสำหรับห้องผ่าตัดทุกครั้งที่เขาเยี่ยมผู้ป่วย นายแพทย์คาร์โลได้เดินทางมารักษาที่ประเทศไทย ระหว่างที่รักษาตัวในประเทศไทย ได้มีการส่งสิ่งคัดหลั่งและเลือดไปตรวจยืนยันศูนย์ควบคุมโรคสหรัฐอเมริกา อาการของนายแพทย์คาร์โลเลวลงจนถึง

แก่กรรมในวันที่ 29 มีนาคม 2546 รวมเวลาป่วยทั้งหมด 18 วัน เมื่อเข้ามาในประเทศไทยเขามีอาการไม่มาก ภาพรังสีของปอดยังปกติ

ในวันที่ 12 มีนาคม 2546 กระทรวงสาธารณสุขฮ่องกงได้ประกาศว่าในต้นเดือนมีนาคม 2546 มีเจ้าหน้าที่ 23 คนของโรงพยาบาลป่วยเป็นไข้และมีอาการทางปอด ทางฮ่องกงตรวจสอบแล้วว่าไม่เกี่ยวข้องกับไข้หวัดนก

ในวันที่ 12 มีนาคม 2546 นี้เอง องค์การอนามัยโรคได้ออกประกาศเตือนทั่วโลกถึงโรคทางเดินหายใจรุนแรง ที่อาจติดบุคลากรทางการแพทย์ได้

ในวันที่ 13 มีนาคม 2546 กระทรวงสาธารณสุขสิงคโปร์ได้ประกาศว่ามีผู้ป่วย 3 คนที่กลับจากฮ่องกงป่วยเป็นไข้และปอดอักเสบ อีก 2 วันต่อมา ได้มีบุคลากรทางการแพทย์ผู้ดูแลผู้ป่วย 3 รายแรก ป่วยอีก 13 คน

ในวันที่ 15 มีนาคม 2546 มีรายงานผู้ป่วยจากแคนาดา 7 ราย ตาย 2 ราย และในวันเดียวกันมีแพทย์ชาวสิงคโปร์ที่ตรวจผู้ป่วยที่สิงคโปร์แล้วไปประชุมที่นิวยอร์กได้มีอาการป่วยขณะที่บินกลับ ได้หยุดรักษาตัวที่ Frankfurt ประเทศเยอรมัน จำนวนผู้ป่วยที่ซานออยเพิ่มขึ้นเป็น 43 คน

ในวันที่ 15 มีนาคมนี้เอง องค์การอนามัยโลกได้เริ่มใช้คำว่า โรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS) หมายถึงกลุ่มอาการที่เกิดขึ้นใหม่นี้ สาเหตุที่องค์การอนามัยโลกรีบออกประกาศเตือนทั่วโลก เนื่องจากมีเหตุผล 5 ประการ คือ

1. ยังไม่ทราบเชื้อที่เป็นสาเหตุ
2. โรคนี้ติดต่อง่าย ติดต่อไปยังบุคลากรทางการแพทย์และคนใกล้ชิด
3. โรคนี้ไม่ตอบสนองต่อยาต้านแบคทีเรียหรือยาต้านไวรัสที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน

4. ผู้ป่วยจำนวนมากอาการหนักต้องเข้ารักษาตัวในหอบำบัดวิกฤต บางคนต้องใช้เครื่องช่วยหายใจ ผู้ป่วยที่ถึงแก่กรรมแข็งแรงมาก่อนและไม่มีโรคเรื้อรังอยู่ก่อน

5. โรคนี้แพร่กระจายไปยังหลายประเทศ โดยการเดินทางที่รวดเร็ว

ถึงแม้ว่ามีโรคเกิดขึ้นใหม่หลายโรคในระยะเวลา 20 ปีมานี้ แต่โรค SARS น่ากลัวแตกต่างจากโรคอื่นที่เกิดขึ้นใหม่เช่นกัน

การติดต่อของโรคที่เกิดขึ้นใหม่

1. ไม่ติดจากคนไปคน เช่น โรคไข้หวัดนก จากสัตว์ปีกมายังคน โรคไข้สมองอักเสบนิปาห์ ติดจากหมูมายังคน แต่ไม่ติดระหว่างคนต่อคน โรคเฮนดร้าจากหมูมายังคน เป็นต้น

2. ติดผ่านอาหาร เช่น โรควับบ้า จากการกินเนื้อวัว โรคอุจจาระเป็นมูกเลือดจากเชื้อ E.coli ที่ปนเปื้อนจากอาหาร

3. ติดจากแมลงหรือยุง เช่น West Nile Virus encephalitis

4. โรคที่ติดจากคนไปคน แต่มีอาการรุนแรง เมื่อผู้ป่วยเริ่มมีอาการก็ไม่สามารถเดินทางไปแพร่เชื้อได้ เช่น Ebola virus โรคไข้กาฬหลังแอ่น

5. โรคที่ติดจากคนไปคน และในระยะแรก ๆ ยังเดินทางไปแพร่เชื้อได้ เช่น โรค AIDS โรค SARS แต่โรคเอดส์ติดยากกว่า เพราะจะติดได้เฉพาะทางเลือดหรือทางเพศสัมพันธ์ แต่โรค SARS ติดเมื่ออยู่ใกล้ชิด ระยะแพร่เชื้อของ SARS สั้นกว่าโรคเอดส์ แต่เมื่อติดโรค SARS แล้วตายเร็วกว่าโรคเอดส์

เชื้อที่เป็นสาเหตุ

โรคนี้เกิดจากเชื้อ SARS Coronavirus เป็นเชื้อใหม่ที่ยังไม่เคยพบมาก่อน แตกต่างจากเชื้อของ Coronavirus ของคนที่รู้จักมาก่อนและแตกต่างจากของสัตว์ที่เคยพบมาก่อนขณะนี้ทราบว่าเชื้อ SARS coronavirus นี้มาจากชะมด (Civet cat) และ Raccoon dog ซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมมหากินเวลากลางคืนเชื้อที่แยกได้จากชะมดนี้มีพันธุกรรมความคล้ายคลึงกับเชื้อที่แยกได้จากคนถึง 99.5% นอกจากนี้ยังพบ antibody ต่อเชื้อ SARS coronavirus ใน badger คนจีนแถวกวางตุ้งชอบจับชะมดมากินตอนหน้าหนาวถือว่าเป็นยาบำรุง คนที่ปรุงอาหารอาจได้รับเชื้อจากสัตว์ป็นเพื่อนเข้ามาเชื่อนี้มีการปรับตัวทำให้สามารถทำให้เกิดโรคในคนได้ นอกจากพบเชื้อในชะมดแล้วยังพบภูมิคุ้มกันในชะมดด้วย เพราะฉะนั้นสัตว์ในกลุ่มนี้อาจเป็นแหล่งรังโรค ถ้าเชื้ออยู่ในสัตว์การปราบให้เชื้อหมดไปจากโลกจะทำได้ยากขึ้น อย่างไรก็ตามการระบาดที่เกิดขึ้นนี้ติดจากคนไปคน ไม่เกี่ยวกับชะมด ชะมดมีความสำคัญตอนเริ่มต้นเท่านั้น เชื้อที่มีอยู่ในสัตว์ต่างๆ นั้นถ้าคนไม่ไปยุ่งก็ไม่เป็นปัญหา แต่ที่เป็นปัญหาเพราะเราเข้าไปยุ่งกับสัตว์ทำให้เกิดโรคใหม่ในคน

เชื้อ Coronavirus เป็น RNA Virus สายเดี่ยว มีเปลือกหุ้มลักษณะคล้ายมงกุฎมีหนามเป็นรูปกระบองโดยรอบ เชื้อ Coronavirus ที่รู้จักมาก่อนนั้นเป็นสาเหตุที่สำคัญของโรคหวัด บางครั้งทำให้เกิดอาการปอดอักเสบได้ถ้า ภูมิต้านทานต่ำ เชื้อนี้ทำให้เกิดโรคอุจจาระร่วงในเด็ก แต่เดิมเชื้อ corona virus มีอยู่ 3 กลุ่ม ในกลุ่มหนึ่งเชื้อที่ทำให้เกิดโรคในคนคือ coronavirus 229E ในกลุ่ม 2 เชื้อที่ทำให้เกิดโรคในคนคือ coronavirus OC43 ในกลุ่ม 3 เป็นเชื้อที่ทำให้เกิดโรคในสัตว์ปีก เชื้อ SARS coronavirus เป็นกลุ่มใหม่ ไม่เหมือน สามกลุ่มแรก ได้มีการทดลองในลิงพบว่าเชื้อ SARS coronavirus สามารถทำให้ลิงเกิดอาการเหมือน SARS ได้

ระยะฟักตัว

1 - 10 วัน (ส่วนใหญ่ 2 - 7 วัน)

การติดต่อ

จากการไอหรือจามรดกันและการสัมผัส อาจผ่านทางสิ่งของเครื่องใช้ เชื้อเข้าสู่ร่างกายทางเยื่อบุของจมูก ปาก ตา เชื้อออกสู่ร่างกายจากสิ่งคัดหลั่งต่าง ๆ เช่น เสมหะ น้ำลาย นอกจากนี้ยังออกมาในปัสสาวะและอุจจาระเช่นกันไม่ได้ติดต่อกับทางอากาศและน้ำ ช่วงระยะเวลาติดต่อ ในระยะที่มีอาการตอนมีไข้ขึ้นและในระยะพักฟื้นในช่วงที่ไข้ลดลงแล้วประมาณ 7 - 10 วัน ความจริงอาจพบเชื้อออกมาจากร่างกายนานกว่านั้น แต่โอกาสติดต่อน้อย เชื้อจะพบมากที่สุดในวันที่ 10 ของโรค หลังจากนั้นจะพบเชื่อน้อยลง โรคไวรัสส่วนใหญ่จะมีเชื้อมากในวันแรกที่มีอาการ แต่โรค SARS มีเชื่อน้อยในวันแรกที่มีอาการแล้วเชื้อเพิ่มมากขึ้นจนสูงสุดในวันที่สิบ หลังจากนั้นเชื้อจะลดลง การติดต่อเกิดมากที่สุดตอนที่ผู้ป่วยเริ่มไอมาก ถ้ายังไม่ไอ การติดต่อก็ก็น้อย คนที่มีอาการน้อย หรือไม่มีอาการสามารถแพร่เชื้อได้หรือไม่ยังไม่ทราบข้อมูลทางระบาดวิทยาน่าจะเกิดได้แต่ไม่มาก

ความไวของเชื้อต่อยาต้านไวรัส

ยาด้านไวรัสที่ใช้ในปัจจุบันไม่มีผลต่อการเจริญของเชื้อไวรัสตัวนี้

ความไวต่อน้ำยาฆ่าเชื้อ

เชื่อนี้ถูกทำลายได้โดยแอลกอฮอล์ ไฮเปกคลอไรด์ และน้ำยาฆ่าเชื้อที่ใช้โดยทั่วไป

ความคงทน

เชื่อนี้ไม่ทนต่อความร้อน แต่ถ้าอยู่ในที่เย็นอยู่ได้นาน เชื้อไวรัสอยู่ในอุจจาระ (ปัสสาวะ) ที่อุณหภูมิห้องได้นาน

1 - 2 วัน

เชื้อไวรัสอยู่ในอุจจาระของผู้ป่วยอุจจาระร่วงได้มานานถึง 4 วัน (ในสภาวะที่เป็นต่าง)

เชื้อไวรัสนี้ถ้าอยู่ในน้ำยาเพาะเลี้ยงเชื้อที่อุณหภูมิ 4° และ -80 c° จะอยู่ได้นานเกิน 21 วัน ถ้าอุณหภูมิห้องอยู่ได้เกิน 2 วัน

ไวรัสอยู่ภายนอกในร่างกายในสิ่งแวดล้อมจะอยู่ได้ประมาณ 24 ชั่วโมง แต่ถ้าอยู่ที่อุณหภูมิสูงกว่าอุณหภูมิห้อง (>30 c°) จะอยู่ได้สั้นมากไม่ถึงสามสิบนาที

อาการและอาการแสดง

อาการเริ่มแรก คือ ไข้จะเกิน 38 c° หนาวสั่น ครั่นเนื้อ ครั่นตัว ปวดตามกล้ามเนื้อ ปวดศีรษะ อาการไข้จะเป็นอยู่ 3 - 7 วัน จะเริ่มมีอาการไอแห้ง เสียคเหนือก เหนื่อยหอบ หายใจเร็ว ผู้ป่วยหลายรายมีอาการท้องเดิน

หลังจากผู้ป่วยมีไข้ 5 - 7 วัน อาจแบ่งผู้ป่วยได้เป็น 2 กลุ่ม ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 - 90 จะมีอาการดีขึ้น อย่างช้าๆ อีกกลุ่มหนึ่งประมาณร้อยละ 10 - 20 จะมีอาการเลวลง อาการหอบ เป็นมากขึ้นและเกิด adult respiratory distress syndrome ประมาณร้อยละ 10 ต้องใช้เครื่องช่วยหายใจ ผู้ป่วยมักถึงแก่กรรมในสัปดาห์ที่ 3 - 4

การวินิจฉัยโรค

เนื่องจากโรคนี้เป็นกลุ่มอาการ เราควรสงสัยว่าอาจจะเป็นโรคนี้ ถ้า

- ผู้ป่วยมีไข้เกิน 38 c° มีอาการระบบทางเดินหายใจ เช่น ไอ หอบเหนื่อย
- มีประวัติเดินทางหรือมาจากท้องถิ่นที่มีการระบาดของโรคนี้ หรือมีประวัติสัมผัสหรือใกล้ชิดกับผู้ป่วยที่เป็นโรคนี้
- ถ้ามีความผิดปกติ จากภาพรังสีของปอดด้วย จะถือ ว่าน่าจะใช้

การตรวจทางห้องปฏิบัติการ

การตรวจนับเม็ดเลือด ในระยะแรกเม็ดเลือดขาวอยู่ในเกณฑ์ปกติ ต่อมาจะมีเม็ดเลือดขาวต่ำลง โดยเฉพาะ lymphocyte จะต่ำกว่า 1500 / cumm ในบางรายเกร็ดเลือดจะต่ำลงอยู่ในเกณฑ์ 50,000-150,000 แต่จะไม่ต่ำมากเหมือนไข้เลือดออก

การตรวจสารเคมีในเลือด ALT, AST, LDH และ creatine kinase อาจสูงกว่าปกติ

การถ่ายภาพรังสีของปอด

ในระยะ 2 - 3 วันแรก อาจจะปกติหลังจากนั้นจะเริ่มเห็นมี

ฝ้าขาวเป็นหย่อม ๆ โดยอาจจะยังไม่มีอาการ ต่อมาจะพบว่า มีจุดขาวเริ่มที่ปอดข้างหนึ่งแล้วลามไปสองข้างในเวลาอันรวดเร็ว จนในที่สุดจะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งปอดเกิดภาวะ ARDS

การวินิจฉัย Coronavirus ทางห้องปฏิบัติการ

1. โดยการเพาะเชื้อ ทำได้ยาก เสียเวลาและราคาแพง
2. โดยการตรวจ Reverse transcriptase polymerase chain reaction (RT-PCR) ทำได้รวดเร็ว แต่อาจจะได้ผลลบลง ทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่าไม่ใช่
3. การตรวจทางน้ำเหลือง ที่ใช้มาก 2 วิธีคือ

3.1 Indirect Immunofluorescence Antibody (IFA) เป็นการตรวจหา IgM ต่อเชื้อ จะต้องเพาะเชื้อ ใส่บนกระจก สไลด์ ซึ่งก็ทำยาก และต้องใช้เวลาอย่างน้อย 10 วัน จึงจะมีภูมิขึ้น

3.2 ELISA วิธีนี้สะดวกทำได้ง่าย ตรวจหาทั้ง IgM และ IgG แต่ถ้าจะให้แน่ใจจะต้องตรวจตอนแรกกับและหลังจากมีอาการแล้ว 3 สัปดาห์บางครั้งอาจต้องตรวจซ้ำหลังจากมีอาการแล้ว 4 สัปดาห์จึงจะแน่ใจได้

การระบาดของโรค SARS

การระบาดเริ่มแรกที่กวางตุ้งนั้น เกิดเฉพาะถิ่น เพราะไม่มีการเดินทางไปยังเขตอื่น จนกระทั่งมีแพทย์จีนเชี่ยวชาญทางโรคไตอายุ 65 ปี ซึ่งรักษาผู้ป่วยที่เป็นโรคปอดบวมที่กวางตุ้งได้เข้ามาพักที่โรงแรม Metropole ที่ฝั่งเกาลูนแพทย์ผู้นี้ได้พักอยู่ที่ห้อง 911 ชั้น 9 ของโรงแรม เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ เพียง 1 คืน วันต่อมาเขาได้ถูกรับไว้รักษาในโรงพยาบาลและถึงแก่กรรมอีก 2 วันต่อมา ในขณะที่เขาอยู่ที่โรงแรมเพียง 1 คืน เขาได้กระจายเชื้อไปในคนที่พักในชั้นเดียวกันอย่างน้อย 16 คน เป็นคนสิงคโปร์ 3 คน ซึ่งไปทำให้เกิดการระบาดที่สิงคโปร์ คนหนึ่งเป็นนักธุรกิจชาวอเมริกันเชื้อสายจีนไปทำให้เกิดการระบาดที่ฮานอย มี 2 คนที่กลับไประบาดที่แคนาดา นอกจากนี้มีชาวฮ่องกงเองที่ไประบาดในโรงพยาบาลต่าง ๆ มีอยู่ 1 ราย ที่ไปติดเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลถึง 99 คน รวมทั้งนักศึกษาแพทย์อีก 17 คน เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ป่วยที่ติดเชื้อที่โรงแรมแล้วแต่พักอยู่ที่ชั้น 9 ของโรงแรมหรือไปเยี่ยมคนที่ชั้น 9 คนที่พักชั้นอื่นไม่ติดเจ้าหน้าที่ของโรงแรมไม่มีใครติด

ข้อสังเกตจากการระบาดของโรคนี้

1. บางคนกระจายเชื้อให้แก่ผู้อื่นจำนวนมากเกินกว่า 10 คน เราเรียกคนเหล่านี้ว่า Super spreader โดยมากเกิดจากแพทย์ไม่ทราบว่าเป็นโรคนี้ อาจเป็นเพราะในระยะแรกยัง

ไม่รู้ว่าเป็นโรคนี้ติดต่อได้ง่ายบางคนมาด้วยอาการทางเดินอาหาร เช่น ท้องร่วง ทำให้ไม่สงสัยว่าเป็นโรคนี้จึงไม่ได้ป้องกัน กว่าจะรู้และเก็บเข้าห้องแยกก็ติดคนใกล้ชิดไปเป็นจำนวนมากแล้ว คนที่แพร่เชื้อมากนี้อาจมีเชื้อมากกว่าคนทั่วไปและไอบามากกว่าผู้ป่วยรายอื่นๆ

2. ผู้ป่วยส่วนใหญ่ที่เราทราบว่าเป็นโรค SARS แล้ว ไม่ได้กระจายเชื้อไปให้ผู้อื่นเลย ในสิงคโปร์มีถึงร้อยละ 81 ที่ไม่ได้กระจายเชื้อให้ผู้อื่นเลย ที่สำคัญคือจะต้องสงสัยแล้วแยกผู้ป่วยตั้งแต่วันแรก ๆ ของโรค

3. ผู้ป่วยส่วนใหญ่เรามักทราบที่ติดใช้จากใครและที่ใด การติดต่อส่วนใหญ่เริ่มมาจากโรงพยาบาลหรือคลินิก ในสิงคโปร์มีถึงร้อยละ 76 ที่ติดโรคจากโรงพยาบาล ในไต้หวัน การระบาดส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 90 ติดเชื้อจากโรงพยาบาล เพราะฉะนั้นถ้าไม่จำเป็น ไม่ควรไปเยี่ยมผู้ป่วยที่เป็นโรคนี้ที่โรงพยาบาล ส่วนเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลไม่มีทางหลีกเลี่ยงต้องป้องกันตนเอง ประเทศเวียดนาม สิงคโปร์ ไต้หวัน เขาให้ผู้ป่วยอยู่โรงพยาบาลเดียวเพื่อให้สัมผัสเจ้าหน้าที่น้อยที่สุด

4. ประมาณร้อยละ 30-42 ที่ป่วยเป็นโรคนี้ เป็นบุคลากรทางการแพทย์ นอกจากนี้ก็เป็นคนในครอบครัวเดียวกันหรือคนที่ไปช่วยดูแลผู้ป่วย

5. ละอองน้ำฝอยทำให้เชื้อกระจายได้ไกลขึ้น ไม่ควรใช้ ultrasonic netralizer

6. คนที่ใส่หน้ากากป้องกันโรค แต่ถ้าไม่ล้างมือก็ยังติดโรคได้ ถ้าใช้น้ำกากขี้จะต้องมีหน้ากากกระดาษหรือผ้าปิดไว้ที่ขึ้นนอกอีกครั้ง ซึ่งถอดออกทิ้งได้หลังจากใช้แล้ว หน้ากากที่ใช้จะต้องสวมแล้วปิดมิดชิดระวังรั่วตรงดั้งจมูก

7. มีรายงานผู้ป่วยที่เปิดหน้ากาก ใส่ถุงมือ 2 ชั้นและเสื้อคลุม 2 ชั้น แต่ติดโรคได้ ถ้าไม่ได้ใส่แว่นตาชนิดที่ปิดหมด (gorger) เวลาทำหัตถการกับผู้ป่วย

8. เชื้อไม่ได้ปลิวไปในอากาศหรือมาทางน้ำ แต่ติดคนใกล้ชิด หมายถึง ในระยะ 1 - 2 เมตร ไม่มีรายงานติดจากสระว่ายน้ำ

9. เชื้อเข้าสู่ร่างกายทางเยื่อต่าง ๆ เช่น ตา จมูก ปาก

10. เชื้ออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีอุณหภูมิห้องได้นานถึง 24 ชั่วโมง ถ้าผู้ป่วยไอ จาม หรือใช้มือที่ปนเปื้อนเชื้อโรคไปถูกวัตถุใดๆ เชื้ออาจจะยังคงค้างอยู่ ถ้าเราไปจับเชื้ออาจจะติดมือเรามา ถ้าไม่ล้างมือก่อนจับถูกเยื่อ เราอาจติดเชื้อได้

11. เชื้อทนต่อความเย็นได้ดี แต่ไม่ทนต่อความร้อน ถ้าอากาศร้อนเชื้อจะตายได้ง่าย

12. เชื้ออยู่ในอุจจาระได้นานถึง 2 วัน ถ้าเป็นอุจจาระร่วงจะอยู่ได้นานถึง 4 วัน ถ้าอยู่ในตู้แช่แข็งจะอยู่ได้เป็นเดือน

13. เชื้อจะถูกทำลายได้ง่าย โดยนำยามาเชื้อทั่วไปที่ใช้

ตามบ้าน เช่น แอลกอฮอล์ hypochlorite สบู่และน้ำร้อน

14. คนที่ใกล้ชิดในรถหรือเครื่องบิน เราหมายถึงคนที่นั่งติดกันหรืออยู่ 2 แถวหน้าหรือ 2 แถวหลังของเรา

การรักษา

เมื่อมีผู้ป่วยเข้ามาควรมีเจ้าหน้าที่ซักประวัติ 2 ข้อคือ

1. ประวัติอาการ ดูว่ามีไข้หรือไม่ มีอาการทางเดินหายใจ เช่น ไอหอบหรือไม่

2. ประวัติสัมผัส เช่น ประวัติเดินทางไปยังแหล่งที่มีการระบาด ไปโรงพยาบาลที่มีผู้ป่วยโรคนี้ หรือมีประวัติสัมผัสผู้ป่วยโรคนี้

ถ้าเข้าหลักเกณฑ์ 2 ข้อนี้ ควรสงสัยและส่งไปตรวจในห้องแยกที่มีการระบายอากาศได้ดี ให้ผู้ป่วยสวมหน้ากากเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อ ส่วนแพทย์และพยาบาลต้องสวมหน้ากากอนามัย N 95 สวมถุงมือป้องกันการติดเชื้อ อยู่ในห้องที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก ส่งตรวจนับเม็ดเลือดและ X-Ray ไม่ควรให้ผู้ป่วยเดินทางไปต่างๆ เพราะจะแพร่เชื้อ ถ้า X-Ray ปอดผิดปกติ ควรรับไว้ในโรงพยาบาล ถ้าไม่ต้องการให้ระบาดควรให้ผู้ป่วยอยู่ในโรงพยาบาลเดียว

ถ้ารับไว้ในโรงพยาบาลควรให้อยู่ในห้องที่เป็น Negative Pressure แต่โรงพยาบาลส่วนใหญ่ไม่มีเพราะฉะนั้นจะต้องอยู่ในห้องแยก ใช้เครื่องปรับอากาศแยกจากห้องอื่น ถ้าใช้เครื่องปรับอากาศส่วนกลางจะต้องไม่ให้อากาศไหลกลับ ควรมีพัดลมดูดอากาศออกภายนอก ซึ่งต้องเป็นที่ไม่มีคนเดินผ่าน ถ้าไม่ใช่เครื่องปรับอากาศต้องเปิดหน้าต่าง ให้ลมถ่ายเทได้สะดวก

คนที่เข้าไปในห้องจะต้องป้องกันโดยการใส่หน้ากากอนามัย ใส่เสื้อคลุม ถ้าต้องสัมผัสกับผู้ป่วย ควรใส่ถุงมือและถอดออกทันที เพื่อล้างมือหลังจากสัมผัสผู้ป่วยแล้ว ถ้าทำหัตถการจะต้องใส่แว่นตาที่ปิดไม่ให้เสมหะกระเด็นเข้าได้หรือใช้หน้ากาก

เจ้าหน้าที่ที่จะเข้าไปดูแลผู้ป่วยควรฝึกอบรมเฉพาะ ไม่ใช่ใช้ทุกคน เขกที่มาเยี่ยมควรมีให้น้อยที่สุด และจะต้องป้องกันการติดโรคด้วยการล้างมือ ก่อนและหลังสัมผัสผู้ป่วยสำคัญที่สุด

ควรตรวจนับเม็ดเลือด เกร็ดเลือด ตรวจ creatine phosphokinase, ตรวจหน้าที่ตับ, Urea, electrolytes, C-reactive protein ตรวจดูสาเหตุของ community acquired pneumonia อื่นๆ เจาะเลือดเพื่อเก็บน้ำเหลืองไว้เช็ครโรค SARS ตอนแรกรับและอีก 3-4 สัปดาห์ หลังจากที่มีเริ่มมีอาการ

ให้ยาปฏิชีวนะรักษา community-acquired pneumonia. อื่นๆ โดยใช้ cephalosporin และ macrolide

ยารักษาเชื้อ SARS corona virus โดยตรง ยังไม่มี จาก

ข้อมูลในหลอดทดลอง ยาRibavirin.ไม่ช่วย ยาที่อยู่ในระหว่างการศึกษาคือ protease inhibitor, synthetic peptide และ interferon beta การรักษาส่วนใหญ่เป็นการรักษาตามอาการ

ในกรณีนี้สงสัยและภาพ X-Ray ยังปกติ ควรให้กลับบ้าน แต่แนะนำวิธีป้องกันให้

ไม่ควรให้ผู้ป่วยออกนอกบ้านหรือไปในที่ชุมชนไม่ควรไปโรงเรียนหรือไปทำงานจนกว่าไข้ลดลงแล้วสิบวัน

ไม่ใช้เครื่องมือเครื่องใช้ร่วมกับผู้อื่น เช่นผ้าเช็ดตัว จานชาม เมื่อใช้แล้วควรล้างด้วยน้ำร้อนและผงซักฟอก

ถ้ามีอาการไอต้องใส่หน้ากาก หรือผ้าปิดปากปิดจมูก ถ้าผู้ป่วยปิดไม่ได้ คนในบ้านต้องปิดแทน

ผู้ป่วยที่อยู่ในโรงพยาบาล ถ้าไข้ลดลงและอาการไอลดลงแล้วเกิน 48 ชั่วโมง อาจให้กลับบ้านได้แต่ต้องแนะนำให้วัดอุณหภูมิวันละ 2 ครั้ง นัดให้มาตรวจซ้ำอีก 1 สัปดาห์

คนที่สัมผัสกับผู้ป่วยจะต้อง ฝ้าดูอาการอย่างน้อย 10 วัน วัดอุณหภูมิร่างกายทุกวัน ถ้ามีไข้รีบปรึกษาแพทย์

การพยากรณ์โรค การที่ผู้ป่วยจะมีอาการน้อยหรือมากขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งเกี่ยวกับระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย

1. อายุ จากการศึกษาพบว่า

อายุน้อยกว่า 25 ปี	มีอัตราตายต่ำกว่า 1%
อายุ 25 - 44 ปี	อัตราตาย 6%
อายุ 45 - 64 ปี	อัตราตาย 15%
อายุมากกว่า 65 ปี	อัตราตายมากกว่า 50%

2. เพศ เพศชายตายมากกว่าเพศหญิง
3. ผู้ที่ได้รับเชื้อมาก เช่น สัมผัสกับผู้ป่วยเป็นเวลานานหรือหลายครั้ง อาการรุนแรงกว่าคนที่ได้รับเชื้อเพียงเล็กน้อยครั้งเดียว

4. ผู้ป่วยที่มีโรคเรื้อรังอยู่ก่อน เช่นเป็นโรคเบาหวาน โรคหัวใจ โรคปอด โรคไต โรคตับ จะมีโอกาสตายสูงกว่าคนทั่วไป

5. ผู้ป่วยที่มี creatine phosphokinase สูง หรือ LDH สูง รวมทั้งผู้ป่วยที่มี absolute neutrophil count สูงตอนแรกก็มีโอกาสตายมากกว่าคนที่มีความต่ำกว่า

การติดโรคจากการขึ้นเครื่องบิน

ตั้งแต่มีการระบาดของโรค SARS จนถึงวันที่ 12 พฤษภาคม 2546 ซึ่งเริ่มมีการตรวจคนก่อนขึ้นเครื่องบิน มี 35 เที่ยวบินที่มีผู้ป่วยโรค SARS อยู่บนเครื่องบิน แต่มีการติดของโรคเกิดขึ้นเพียง 4 เที่ยวบิน เที่ยวบินที่โด่งดังที่สุดคือเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2546 เมื่อเจ้าหน้าที่องค์การกรมการสาธารณสุขชาวฟินแลนด์ ขึ้นเครื่องจากกรุงเทพไปปักกิ่ง แล้วป่วยเป็น

โรค SARS ถึงแก่กรรมที่ปักกิ่ง ชาวฟินแลนด์นี้มาเที่ยวที่ประเทศไทยก่อนเป็นเวลาสามวันก่อนบินไปปักกิ่ง หลายคนเข้าใจว่าติดจากประเทศไทยแต่ความจริงติดจากคนที่นั่งข้างๆ เขา คนจีนที่นั่งข้างเขา นั่งโอบอยู่ข้างๆ 5 ชั่วโมง คนจีนคนนี้ไปเข้าโรงพยาบาลในปักกิ่งด้วยโรค SARS ด้วยเช่นกัน ก่อนหน้าที่เขาจะขึ้นเครื่องบินเขาได้เข้าไปรักษาในโรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพฯเรื่องไข้แต่ยังไม่ไอ แพทย์ไม่ได้สงสัยและไม่ได้แยกผู้ป่วย โชคดีที่เขาไม่ได้แพร่เชื้อให้ใครในประเทศไทย

อีกเที่ยวบินที่มีการติดเชือบนเครื่องบินหลายคนคือเที่ยวบินจากฮ่องกงไปปักกิ่งเมื่อวันที่ 15 มีนาคม ติดผู้โดยสารไป 22 คนและเจ้าหน้าที่สายการบินไป 2 คน ผู้โดยสารที่ติดโรคบางคนนั่งห่างจากผู้ป่วยถึงสามแถว

ปัจจุบันต้องมีการตรวจก่อนขึ้นเครื่องบิน ว่าไม่มีไข้ ไม่มีอาการทางเดินหายใจ และต้องไม่มีประวัติสัมผัสกับผู้ป่วยโรค SARS มาภายใน 10 วัน ก่อนขึ้นเครื่อง

ผลกระทบของโรค SARS ต่อเศรษฐกิจ

โรค SARS ทำให้คนเดินทางมาตะวันออกไกลน้อยลง แม้คนในเขตเดียวกันก็ไม่เดินทาง ธุรกิจการท่องเที่ยวเสียหายมาก คนขึ้นเครื่องบินลดลง โรงแรมไม่มีคนมาพัก คนที่ขายสินค้าให้นักท่องเที่ยวมีรายได้ลดลง คนขาดความเชื่อมั่นผู้ที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการป้องกันโรคมีรายได้ดีขึ้นมากสินค้าส่งออกไม่กระทบมากนัก คนติดต่อทางสื่อ อิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ลดการเดินทางลง การส่งเสริมการท่องเที่ยวจะต้องสร้างความมั่นใจให้เขาเห็นว่าประเทศเราปลอดภัยมีมาตรการควบคุมโรคที่ดี ไม่ควรให้กลุ่มเสี่ยงซึ่งมีจำนวนน้อยนี้เข้ามาเพื่อคนกลุ่มใหญ่จะได้เข้ามาด้วยความสบายใจ

การป้องกันโรค SARS

เราจะป้องกันไม่ให้ป่วยเป็นโรค ได้โดยดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคลให้ดี ล้างมือบ่อยๆ อย่าจับหน้า จมูก หรือขยี้ตา ก่อนล้างมือ บางครั้งที่ล้างมือไม่ได้ เราควรพกแอลกอฮอล์สำหรับเช็ดมือไปด้วย

ถ้ามีการระบาดของโรค จะต้องหลีกเลี่ยงไปในที่แออัด การถ่ายเทของลมไม่ดี รถสาธารณะ โรงพยาบาลที่รักษาโรคระบาด เป็นต้น

หลีกเลี่ยงการเดินทางไปยังประเทศหรือท้องถิ่นที่มีการระบาดของโรคนี้

สวมหน้ากากอนามัยถ้าต้องไปอยู่ใกล้ชิดกับคนที่เป็โรค

การป้องกันไม่ให้โรค SARS ระบาด

อย่าให้คนที่ป่วยเป็นโรคนี้เข้าประเทศ ถ้าทำได้

ค้นหาคนที่ป่วยเป็นโรคนี้ให้ได้เร็วที่สุด เพื่อให้การรักษาและแยกผู้ป่วยออกจากประชาชน

การแยกผู้ป่วยในโรงพยาบาลและคลินิกจะต้องทำโดยเคร่งครัด การระบาดส่วนใหญ่เริ่มที่เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลก่อน

รายงานผู้ที่อยู่ในข่ายที่สงสัยโดยเร็ว ทุกราย

เข้าไปสอบสวน ติดตาม ผู้ป่วยและผู้สัมผัสผู้ทุกราย รวมทั้งมีสถานที่กักกัน

ให้ประชาชนมีความรู้ ที่ถูกต้อง ตระหนักถึงปัญหาแต่ไม่ใช่ตกใจจนเกินเหตุ

อนาคตของโรค SARS

มีอยู่ 3 ทาง

1. โรคนี้ถูกกำจัดหมดไปจากโลก ตอนระยะแรกคิดว่าทำได้ แต่ข้อมูลระยะหลังคิดว่าคงเป็นไปได้ยาก

2. โรคนี้อยู่คู่กับโลกไปจนกว่าที่เราจะมียารักษาหรือวัคซีนป้องกัน เชื่อกันว่าจะมีอยู่ในคนหรือสัตว์จำนวนไม่มาก แต่จะเริ่มมีการระบาดตามฤดูกาลทุกปี ตอนช่วงหน้าหนาวในประเทศไทยเราไม่มีฤดูหนาวจริง ๆ ส่วนใหญ่โรคทางเดินหายใจมักระบาดในฤดูฝนและช่วงอากาศเย็น

3. โรคนี้กระจายไปทั่วโลก ไม่น่าจะเกิดเพราะเรามีความรู้ มีการป้องกัน โรคนี้ติดต่อยากกว่าที่เราคิดในระยะแรกแต่อัตราตายสูงกว่าที่เราคิดในตอนแรก

ปัจจุบันยังไม่ทราบว่าจะควบคุมได้แล้วนี้จะหมดไปจากโลกหรือไม่ บางคนเชื่อว่าโรคนี้อาจจะยังมีอยู่แต่ยังไม่มีการระบาดจนกว่าภาวะเกื้อหนุนจะเหมาะสม ในระยะแรกที่โรคนี้ระบาดอยู่ในรัฐควางตงถึงสามเดือนโดยไม่มีใครรู้ การที่เราจะทำให้โรค SARS หมดจากโลกนี้จะต้องมีปัจจัยหลายอย่างคือ

1. จะต้องมีวิธีการที่ป้องกันและรักษาที่ได้ผลดี วิธีที่ดีและใช้ได้ผลมาหลายโรคแล้วคือวัคซีน ขณะนี้ยังไม่มียาวัคซีนสำหรับเชื้อนี้ และยังไม่มียาสำหรับรักษาเชื้อนี้

2. จะต้องมีวิธีการที่วินิจฉัยโรคนี้ได้ง่าย แม่นยำ โรคบางอย่างดูลักษณะอาการและอาการแสดงกับอกได้ เช่นไข้ตาชโรคหัด แต่โรคSARS ดูจากอาการอย่างเดียวยกไม่ได้ ต้องมีการตรวจในห้องปฏิบัติการที่สามารถวินิจฉัยโรคได้แม่นยำ ตั้งแต่แรกเริ่ม ขณะนี้ยังไม่มี นักวิทยาศาสตร์จากประเทศต่าง ๆ กำลังเร่งศึกษาวิจัยกันอยู่

3. โรคนี้จะต้องมีแต่ในคนหรือต้องอาศัยคนเป็นส่วนหนึ่งของวงจรชีวิต ถ้าเราตัดการติดต่อในคนได้ปัญหาจะหมด แต่ขณะนี้เรายังไม่ทราบแน่ชัดว่าโรคนี้มีอยู่ในสัตว์แบบเป็นพาหะอยู่หรือไม่

4. โรคจะถูกกำจัดได้ดีขึ้นถ้าภูมิคุ้มกันที่เกิดในผู้ป่วยอยู่ตลอดชีวิต ไม่มีการเป็นซ้ำ

5. รัฐบาลของประเทศร่วมมือร่วมใจกันกำจัดโรคนี้

6. การควบคุมโรคจะต้องไม่สิ้นเปลืองมาก การระบาดของ SARS ต้องเสียเงินในการเฝ้าระวังและกักกันประชาชนเป็นจำนวนแสน ซึ่งจะทำให้ในระยะเวลาด้านๆ แต่ถ้าต้องทำตลอดไปจะทำได้ยาก

อย่างไรก็ตามการระบาดใหญ่ไม่น่าจะเกิดเพราะเรามีวิธีป้องกันและควบคุมโรคแล้ว องค์การอนามัยโรคก็ทำงานมีประสิทธิภาพดีขึ้นทำงานแบบรุกมากกว่าตั้งรับ ประเทศไทยนับว่าโชคดีแต่เราจะต้องไม่ประมาท ยังมีข้อมูลหลายอย่างที่เรายังไม่รู้ การระบาดของโรค SARS เป็นตัวอย่างที่ดีของการทำงานร่วมกันทั่วโลก สามารถบอกเชื้อที่เป็นสาเหตุได้ในเวลาไม่ถึงเดือน การติดต่อสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลทำได้อย่างรวดเร็วอย่างชนิดที่ไม่เคยมีมาก่อนในอดีตหวังว่ามนุษยศาสตร์จะกำจัดโรคที่เกิดขึ้นใหม่ได้ทุกครั้ง

เอกสารอ้างอิง

กรุณาดูจาก Website ขององค์การอนามัยโรคและ CDC

